

Daniela Krien

MULDENTAL

Suomentanut Olli Sarriivaara

LURRA Editions

LURRA EDITIONS KIRJASTO

Daniela Krien

MULDENTAL

Suomentanut Olli Sarrivaara

YUDDA Editions

LURRA EDITIONS

LURRA EDITIONS KIRJASTO

Daniela Krien

Muldental

Kertomuksia

Suomentanut

Olli Sarrivaara

LURRA Editions

Daniela Krien on vuonna 1975 syntynyt saksalainen kirjailija. Hän varttui Jenassa ja Vogtlandissa, entisessä DDR:ssä, ja muutti vuonna 1999 Leipzigiin, jossa opiskeli kulttuuriantropologiaa, viestintää ja media-alaa ja työskenteli leikkaajana taiteilijadokumentteihin erikoistuneessa tuotantoyhtiössä. Vuonna 2011 ilmestyi hänen esikoisteoksensa *Irgendwann werden wir uns alles erzählen* (Graf Verlag, München – *Joskus kerromme toisillemme kaiken*, suomennos: Ilona Nykyri, Gummerus, 2014). Toinen suomennettu teos *Rakkaus tositalanteessa* (suomennos: Olli Sarrivaara, LURRA Editions, 2020, *Die Liebe im Ernstfall*, Diogenes Verlag, 2019) on kuvaus DDR:ssä lapsuutensa ja nuoruutensa viettäneen viiden keski-ikäistävän naisen elämien leikkauspisteestä. Naiset asuvat Leipzigissa, yhdistyneessä Saksassa. Kukin heistä kohtaa tahoillaan, eri ammateissaan ja yksityiselämässään, mahdottomuuden sovittaa yhteen henkilökohtaiset tarpeensa ja unelmansa oikeasta elämästä ja roolimallit, joita aikamme tarjoaa niin perhe-elämän kuin sosiaalisen elämän suhteen. Välillisesti toistensa kohtaloihin kytkeytyen naiset tekevät tahoillaan ratkaisuja, joihin heidän äitinsä eivät olisi heitä koskaan neuvoneet, ja seuraukset ovat vain muodollisesti ne perinteiset; mm. avioero, ei-toivottu raskaus, kuoleman tuoma suru, uskottomuus. *Muldental – kymmenen kertomusta* (*Muldental – Zehn Geschichten*, Graf Verlag, 2014), toi kirjailijalle Nicholas Born -palkinnon. Teoksen nyt suomeksi ilmestyvä laajennettu laitos (*Muldental*, Diogenes, 2020) on kertomuskokoelma ihmisten kohtaloista ja tilanteista, joissa välittyvät elämän veriset tunnot ja ruusuiset mielikuvat molemmin puolin muuria. Itäsaksalainen vapauden kuvitelma saa syviä kolhuja länsisaksalaisen realismin myötä. Se, mikä idästä katsoen tuntui vapaudelta lännessä, ei koettuna ole sen kummempaa vapautta kuin se mikä tuntui vankeudelta idässä. Kyse on unelmatoden riisuuntumisesta; mikään ei

ole elämää kummempaa tapahtuessaan. Teoksen kertomukset ovat kiihkeästi elettyjä kuvauksia arkipäivän haaksirikoista ja heräämistä muistuttavista onnettomuuksista, joista ainoa tie toipua on tosiasioden hyväksyminen: kaikesta huolimatta on ennen kaikkea elettävä, jotta oppisi elämään.

Teoksen suomentamista ovat tukeneet:

Suomentaja kiittää Taiteen edistämiskeskusta
saamastaan työskentelytuesta.

Saksankielinen alkuteos: *Muldental*

Copyright © 2020 by Diogenes Verlag AG Zurich

All rights reserved.

LURRA Editions
www.lurraeditions.fi

Etukannen kuva: Adobe Stock
Daniela Krienin kuva: Maurice Haas / © Diogenes Verlag

Kansi ja taitto: Kim Söderström

ISBN: 978-952-7380-39-0

En käsitä, miten tässä maailmassa voi olla välinpitämättömiä ihmisiä,
murheettomia sieluja, kärventymättömiä sydämiä, järjestyttämättömiä
kokemuksia, itkemättömiä kyyneleitä.

E. M. Cioran: *Das Buch der Täuschungen*

Esipuhe

Kun vuonna 2012 aloin työstää *Muldentalia*, minulla oli pieni muistivihko täynnä kertomuksia. Ne olivat hahmotelmia elämänkohtaloista, jotkut niistä vain lauseen pituisia. Yksi sellainen kuului esimerkiksi näin: *Ylivelkaantunut käsityöläinen tekee itsemurhan.*

Tai: *Aviopuoliso paljastuu Stasin ilmiantajaksi.*

Tai: *Nuori nainen päättää tehdä abortin myöhäisessä vaiheessa.*

En ollut keksinyt niistä yhtäkään. Ne olivat pitkän ajan keräilyn satoa. Ne olivat tapahtuneet minulle, olin kuullut ne jostakin tai lukenut ne lehdestä. Kymmenen tuollaista elämän reunahuomautusta, joita kantautuu korviimme tai osuu silmiimme päivittäin, toimi pohjana tälle kirjalle, joka käsittelee ennen kaikkea ihmisen kamppailua ennen tuhoon ajautumista.

Kohtalo vai oma syy? olin kirjoittanut muistioni viimeisen merkinnän perään.

Sillä täällä, keskellä Eurooppaa, 2000-luvun liberaalissa yhteiskuntajärjestelmässä, jossa ihminen syntyy rauhanomaiseen ja aineellisesti turvattuun ympäristöön, hän kantaa yksin ääneen lausumattoman vastuunsa omasta epäonnistumisestaan. Vastuuta hänen harteiltaan ei ota mikään jumala, ei mikään yhteisö, ei mikään ylempi taho. Vapaampana kuin koskaan aikaisemmin yksilö tekee omat ratkaisunsa. Itseoptimoinnin paineen alla pysähtyminen ei ole sallittua. Luovuttamisen vaihtoehtoa ei ole.

Me luemme mielellämme epäonnistumisista – kunhan lopussa käy hyvin. Me rakastamme tarinoita, joissa ihmiset kaikista vastuksista huolimatta lopulta pärjäävät elämässä hienosti.

Minun sankarini eivät ole voittajia. Silti jotkut heistä löytävät onnen. Mutta myös niillä, joille kohtalon mahti osoittautuu ylivoimaiseksi, on äänensä suuressa ihmiskunnan kuorossa. Ja myös he ansaitsevat paikkansa kirjallisuudessa.

Daniela Krien, marraskuussa 2019

Muldental

Mylly on seissyt laajan rantaniityn reunalla jo hyvin kauan, lähes kaksisataa vuotta. Hans Novacekin tullessa myllyn eteiseen hän vilkaisi aina vasemmalle. Katse huokui varmuutta. Vasemmalla oli ovi, jonka takana oli aikoinaan sijainnut jauhihuone, jossa nyt oli leveitä hyllyjä ja niillä Hans Novacekin keramiikkataidetta. Esineet olivat syntyneet aikana, jolloin ihmiset olivat tulleet ihastelemaan niitä kauempaakin. Jokunen esineistä oli kulkeutunut jopa rajan yli länteen. Mutta suurin osa töistä oli edelleen täällä, ja ovi pysyi visusti lukittuna.

Alimmassa kerroksessa olevaan keittiöön ei juuri pääse luonnonvaloa. Leveälle ikkunalaudalle on asetettu vierä viereen suuria, taidokkaasti kuvioituja keramiikka-astioita, huoneen nurkissa roikkuu hämähäkinseittejä, ja siellä leijailee kesäisinkin homeisen kostea haju. Edellisen suuren tulvan aikana Mulde-joen vesi oli noussut toiseen kerrokseen saakka. Mutta rakennus on vuosien saatossa kestänyt jo lukuisia tulvia.

”Marie! Marie!”

Marie kääntyy katsomaan huutojen suuntaan; hän laskeutuu tikkailta ja pyyhkii kätensä esiliinaansa. Hän kävelee taloon kiirehtimättä, kulkee keittiön läpi kaarevalle oviaukolle, joka johtaa askelmaa ylempänä sijaitsevaan huoneeseen.

”Mitä sinä siellä ulkona puuhaat?” Hans kysyy.

”Poimin kirsikoita.”

”En minä vielä vainaa ole, Marie, en vielä!”

”Tiedän kyllä.”

”Työnnä minut keittiöön, minun on kylmä.”

”Täällä sisällä on yli kaksikymmentä astetta. Lämpimämmäksi tämä ei tule”, Marie sanoo.

Marien kasvot pysyvät ilmeettöminä. Hän vilkaisee seinäkelloa ja katsoo sitten ikkunasta ulos. Siellä ei näy muuta kuin tiheää pensaikkoa. Päivä on

kohta puolella, mutta huoneessa on silti hämärää.

”Laita valot, Marie!”

Hans tarttuu käsillään pyörätuolin pyöriin ja lähtee hitaasti liikkumaan eteenpäin.

”Joko pian syödään?” hän kysyy.

”Tunnin kuluttua. Kerään ensin ämpärin täyteen kirsikoita.” Marie antaa katseensa kiertää huoneessa. Täälläkin ikkunalaudat ovat täynnä maljakoita, ruukkuja ja veistoksia. Hämähäkit ovat kutoneet niiden väleihin verkkojaan ansoiksi kärpäsillem, jotka niissä aikansa pyristeltyään ja kärsittyään ovat luovuttaneet.

”Täällä ei sitten kukaan siivoa, kaikki saa olla niin kuin on.”

Joka kerta, kun Marie työntää Hansin takan eteen, kohtaan, josta Hans katsoo televisiota tai jossa hän lukee sanomalehteä tai vahtii seinään nimenomaan häntä varten puhkaistusta aukosta – jonka kautta voi myös ojentaa jotakin – Marien toimia keittiössä, mies toistaa samat sanat. Ja Marie vastaa joka kerta samalla tavalla: ”Näin on. Tänne ei kukaan tule siivoamaan.”

Sanomatta sen enempää Marie ottaa lipastosta villapeiton ja asettaa sen Hansin jalkojen päälle.

Myllärin perhe oli kuollut yläkerran huoneessa, isä, äiti ja molemmat tyttäret, kaksitoista- ja neljätoistavuotiaat. Ensin mylläri oli ampunut lapset, sitten vaimonsa ja lopuksi itsensä, mutta se oli tapahtunut jo kauan sitten, vuonna 1945, hieman ennen venäläisten saapumista. Myllärin puoluekirja ja muut hänen vähäisestä vallastaan kertovat tunnukset oli löydetty siististi ruokapöydälle asetettuina.

Hans on asunut talossa niin kauan kuin jaksaa muistaa. Hän arvelee tietoisuutensa heränneen noin neljävuotiaana.

”Mitä se poika touhuaa siellä verstaassa?” Hans kysyy.

”Tiedät varsin hyvin.”

”Saako se aikaan mitään kelvollista?”

”Ihmiset pitävät hänen töistään.”

”No ne nyt mistään mitään ymmärrä.”

”Viime viikolla poika teki keskiaikamarkkinoilla hyvän tilin.”

”Mitä minä olen sanonut. Muurin murtumisen jälkeen ihmisistä on tullut entistäkin tyhmempiä. Keskiaikamarkkinat – kattia kanssa.”

Marie poistuu huoneesta. Ulkona hän huokaa kuuluvasti ja nousee sitten takaisin tikapuille jatkaakseen kirsikoiden poimimista. Hikikarpalot kihoavat hänen otsalleen.

On helteinen päivä.

*

Myös sinä vuoden 1983 päivänä, jolloin ne kaksi miestä olivat tulleet ensimmäisen kerran, Marie oli ollut poimimassa kirsikoita yltä päältä hiessä. Hän oli kietonut liinan päähänsä pitääkseen tuuheat vaaleat hiuksensa pois silmiltään.

”Hyvää päivää, rouva Novacek”, miehet sanoivat, ”olisiko teillä hetki aikaa?”

He katsoivat ylhäällä tikkailla seisovaa Marieta, loivat sitten tutkivan katseen ympärilleen ja odottivat. Marie laskeutui alas ja pyyhki kätensä ja otsansa pyyhkeeseen.

Ennen kuin Marie ehti kysyä, mistä tarkemmin oli kyse, toinen miehistä sanoi: ”Ei hätää, emme vaivaa teitä pitkään. Haluamme vain puhua muutamasta pikkuasiasta.”

Liljat kukkivat puron varressa. Vanhojen kantojen päällä komeili hänen miehensä tekemiä veistoksia. Mies itse oli tuona päivänä lähtenyt kaupunkiin. He istuivat puutarhapöydän ääressä ja joivat lännestä tuotua kahvia.

”Luonanne käy paljon ihmisiä”, miehistä toinen totesi merkitsevästi.

”Olisimme kiinnostuneita tietämään, keitä he ovat”, toinen jatkoi.

Marie lisäsi kuppiinsa sokeria välinpitämättömän oloisena.

”Miehenne on sairas. Me tiedämme sen. Hän tarvitsee lääkkeitä, eikö totta?”

Pöydällä oli kulhollinen tuoreita kirsikoita; Marie nakkasi niitä suuhunsa yksi toisensa perään ja sylki siemenet maahan. Hänestä tuntui siltä kuin hän olisi valtavien hyönteisparvien ympäröimä. Pistävä kipu hänen oikeassa jalassaan sai hänet säpsähtämään. Hän huomasi jalan olevan täynnä sinne tänne vilistäviä muurahaisia. Hän pyyhkäisi ne pikaisesti pois vasemmalla jalallaan.

”Te olette järkevä nainen, rouva Novacek”, toinen miehistä sanoi.

”Vanhempanne lukeutuvat meidän parhaimmistoomme. Kelpo tovereita molemmat. He ovat teistä huolissaan.”

Liljat kukkivat keltaisina, valkoisina ja oransseina. Niiden tuoksu leijaili heidän luokseen ja sekoittui pistävään tupakan katkuun. Marie kipristi varpaitaan ja suoristi ne jälleen. Jatko liikkeeseen toistamista. Löysi rytmin, joka rauhoitti häntä hetken.

”Miehenne on viime aikoina mennyt hieman liian pitkälle. Taiteilijat Strutz ja Malinke suunnittelivat pakoa länteen. Miehenne auttoi heitä, sitä teidän on aivan turha kiistää. Ja kuten varmasti tiedättekin, me onnistuimme estämään paon.”

Marie sylkäisi kirsikan kiven pöydälle ja jatkoi marjojen popsimista.

”Kuinka vanha poikanne on? Kymmenen?”

Marie nyökkäsi.

”Hyvä koulussa, aikoo varmasti tulevaisuudessa opiskella.”

Marie kohautti olkapäitään.

Miehet puhuivat vuorotellen. Heidän kasvoissaan oli samaa näköä; molemmat polttivat Cabinet-savukkeita, kumpikaan ei koskenut kirsikoihin, kumpikin joi kahvinsa mustana, mutta sokerin kanssa.

”MS-tauti on paha sairaus. Meiltä miehenne voisi saada parempia lääkkeitä. Sitten ehkä sängyssäkin olisi taas vilkkaampaa.”

Marie nosti päätään ja katsoi miehiä vuorotellen silmiin.

”Mitä?” hän kysyi. Hän istui liikkumattomana paikallaan. Niin liikkumattomana, että neitoperhonen laskeutui hänen paljaalle polvelleen ja jäi siihen räpyttelemään siipiään.

”No, mutta! Älkää nyt olko niin hämmästynyt. Georg Breitmann on kertonut meille suhteestaan teihin. Miehenne tuskin ilahtuisi siitä. Mitä hän mahtaisikaan tuumata, jos saisi tietää, että annatte hänen ystävänsä naida teitä tuon tuostakin?”

Marie tuns i kaulasuoniensa sykkivän.

”Mutta eivät asiat nyt kuitenkaan vallan hullusti ole, rouva Novacek. Raportoitte meille kerran kuukaudessa, keitä täällä käy ja mistä keskustelite, niin kaikki sujuu hyvin.”

Marie puisti päätään niin rajusti, että häntä alkoi pyörryttää.

”Breitmann ei liioitellut tippaakaan. Te todella olette kaunis nainen, ja mitä tulee eroottisiin ominaisuuksiinne... Voi veljet, jos se pitää paikkansa, mitä Breitmann kertoi tapahtuneen Dresdenissä toissaviikon torstaina. Piru vie.”